

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj X.

V saboto 2. oktobra (sredojesna) 1852.

List 79.

Hebrejske melodije.

Po angleškem L. Byron-a, poslovenil Jeriša.

IX.

Moj duh je mračen.

Moj duh je mračen — strune berž nategni
Sje harfe, k' jo sterpevam še samó;
V glasovje s persti nežnimi posegni,
Ter vej romón topeči v moje uho.
Ak še v tem serci blaga nada bje,
Le oni glas bo spet izvabil jo:
Ak se v tem oki še solzica krije,
Se ulila, péči nehala me bo.

A spev zaróti mi globoko, strastno,
Ne vzbujaj sperva zvonkov radosti:
Ker vedi, pevec, jokat' moram slastno,
Scer počí v persih težko serce mí;
Je tuga mrakolična je dojila,
Vzdihalo v brezsni je umolklosti;
Zdaj pa zaklinja je k naj hujšem' sila,
Da počí — ali v pesni se stopí.

Kje naj se hiša zida, in kteri kraj je za hišno podlago nar bolj pripraven?

Govorili smo v 69. listu letšnjih „Novíc“ o lastnostih, ktere mora hiša imeti, da je ljudém prijetno in zdravo prebivališče; danes smo se namenili, nekaj od kraja ali prostora za hišno podlago (Baugrund) na kratko povedati.

Kdor si hišo postaviti hoče, naj zbere, če je mogoče, suh in visok kraj, ki je prikladen za suhe kleti, za dobro štirno, za potrebne žlebe in za hišno zidovje sploh. Visok kraj je tudi za tega voljo dober, da ob času povodnji voda hiše ne doseže.

Pred zidanjem je treba na sosedne pohišta se ozreti. Večidel je poprej mnogo razmér in pravic presoditi in poravnati, kakor na priliko: okna, kap, žlebe itd., o kterih posebne postave govore.

Ako se hiša na mesto že stoječiga zidišča postaviti, ali med sosedove hiše vverstiti hoče, se vé da tu je treba, s sosedí se prej pogojiti.

Kadar kraj ali zemlja za prihodnjo hišo se preiskuje, naj vselej zveden mož ali poznavec na pomoč se pokliče, ker se o taki preiskavi še skušeni gospodarji velikrat goljufajo, ter pozneje veliko škodo terpe. Naj perva potrebnost dobriga kraja je njegova ravnost. Neravno zemljo še le poravnati, jame zasuti, globine napolniti, močirne kraje posušiti — to sila dela in dnarja potrebuje, ter včasih polovico, ali še več tistiga kapitala požrè, kteriga je gospodar za sozidanje celiga pohišta bil namenil.

Kraji ali prostori, na ktere se hiše brez posebne umetne naprave sozidati morejo, so pa različni. So namreč sledeči:

1. Skalovina (Felsengrund). Ta je za hišno podlago nar boljši, če je celokupna in terda, in če je nekoliko ravna. Drugači je treba, deloma jo razbiti in z velikimi stroški poravnati, deloma drage podzidja napraviti.

2. Glinjevina (Thonboden). Suha in terda glinjevina je dobra za hišno podlago; če je pa vlažna ali mokra, se na njej sozidana hiša sčasoma nekoliko vsede.

3. Pešenica ali peskovita zemlja (Sandboden), če je njena lega ravna in terda. Nevarno je pa, na sviš hišo postaviti, zlasti če ga je veliko, in kjer ga voda podjeda.

Tudi ilovica, in lapornata ali soldanasta zemlja niste ugodne za hišno podlago: ker ste premehke, in ker visoka voda ju velikokrat spodjeda in podrije.

Kdor na taki zemlji hišo zidati hoče, mora široke in močne podlage ali podzidje iz močniga kamnja napraviti.

Popolnoma neprikladna za zidanje sta bernja ali črna zemlja, in nanôs ali naplavina (aufgeschwemmter Grund). Ako se na teh vunder zidati hoče, je treba jih izkopati noter do spodej ležečiga terdnejšiga (zrašeniga) dna.

Naj večí teškoto poslednjič pa delajo:

4. Močvirje, blatovina in šota. Tu je vselej drage podlage treba, ktero le zveden stavitelj napraviti zamore.

Kako se pa zvè, kakšine so tla, na kterih zidati hočemo? To naznanijo in povedó posestniki bližnjih hiš; to pokaže preiskava zemljiša, če se izkopá, ali, kjer to ni mogoče, zemeljski vertavnik (Erdbohrer).

Da bi v postavljeni hiši goba ne rasla, naj se poprej pregleda, če na tistim kraji, kjer zidati hočemo, ni že zidarska goba (po pravim: loška goba, Holzschwamm) se naselila, kar se posebno na tacihi mestih navadno primeri, kjer so dolgo časa hlevi stali, ali gnojnice bile, ali na kterih dna je hovje strohnelo. O takih okoljšinah je treba, da se stara podertina poprej odpravi, in nevarna zemlja izkopá in preč spelje.

Ravno tako naj se ne zida na močno pognojeno zemlji; ako se pa tam vunder staviti mora, izkopaj tudi pred nekoliko čevljev globoko, napolni izkopani kraj s suhim prodam, in zidaj le s suhim kamnjem.